

Aikamatka Jyväskylän seminaarin mallikouluun

EUROOPAN
KULTTUURIPERINTÖTUNNUS

Jyväskylän seminaarin tyttöharjoituskoulun laskentotunti 1910-luvulla nykyisessä Historica-rakennuksessa Seminaarinmäellä. Opettajana on Viivi Särkkä. Tiedemuseon kuva-arkisto.

Opetusmateriaalia
varhaiskasvatuksen
opettajalle

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
AVOIMEN TIEDON KESKUS

Työpaja

Työpaja järjestetään Jyväskylän yliopiston tiedemuseon Näyttelykeskus Soihdun Oikuvatuksia ja mielijuhteita! -perusnäyttelyssä. Näyttely esittelee Jyväskylän yliopiston ja sitä edeltäneiden Jyväskylän kasvatustopillisen korkeakoulun (1934–1966) ja Jyväskylän seminaarin (1863–1937) historiaa.

Työpaja tarjoaa oppilaille hauskan, opettavaisen ja aktivoivan tavan tutustua kulttuuriperintöön koulunkäynnin historian osalta. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Suunnittelun lähtökohtana on ollut esiopetuksen tehtävä kehittää lasten perustaitoja käsitöissä sekä musiikillisessa, kuvataiteellisessa, suullisessa sekä kehollisessa ilmaisussa.

Mitä työpajassa tehdään?

Soihdun perusnäyttelyssä eskarilaiset pääsevät pienissä ryhmissä suorittamaan **kuusi erilaista rastitehtävää**, joiden pariin heidät neuvotaan ohjatusti. Rasteilla eskarilaiset tutustuvat siihen, millaista eri oppiaineiden opetus on Jyväskylän seminaarin lastenseimessä ja mallikoulussa ollut. Tehtävät tukevat erityisesti **äidinkielen ja kirjallisuuden, matematiikan, liikunnan ja musiikin** oppiaineiden opetusta. Jokaiselta rastilta löytyy kaikki rastitehtävän suorittamiseen tarvittava materiaali, joten opettajan ei tarvitse varata erityistä materiaalia mukaan tullessaan ryhmänsä kanssa Soihduun.

Miten päästään alkuun?

Soihdun ohjaaja jakaa eskarilaisille ensin **roolivaatteet** (esiliina tai liivi), jotta lapset pääsevät eläytymään seminaarin mallikoululaisen rooliin. Myös opettajille löytyy roolivaatteina joko opettajattaren puku tai miesopettajan liivi.

Tämän jälkeen Soihdun näyttelytilassa eskarilaiset ohjataan istumaan perusnäyttelyn etualalla sijaitsevaan katsomoon ja heille kerrotaan pieni, tehtäviin orientoiva tarina Jyväskylän seminaarista:

Jyväskylään perustettiin yli 160 vuotta sitten Jyväskylän seminaari. Se oli Suomen ensimmäinen opettajaseminaari, ja siellä opiskelleet mies- ja naisoppilaat valmistuivat kansakoulunopettajiksi. He harjoittelivat opettamista seminaarin mallikoulussa, jossa 5–15-vuotiaat oppilaat kävivät kansakoulua ja opiskelivat monia erilaisia oppiaineita, kuten äidinkieltä, laskentaa, käsitöitä ja voimistelua, joihin tekin pääsette nyt tutustumaan!

Ensimmäinen rasti suoritetaan yhdessä koko ryhmän kesken. Tämän jälkeen eskarilaisille neuvotaan miten muut rastit voi löytää ja kerrotaan lyhyesti mitä rasteilla tehdään. Eskarilaiset jaetaan **viiteen pienryhmään** ja ryhmät suunnistavat **opasmerkkejä pitkin** rasteilta toiselle. Jokainen pienryhmä aloittaa eri kohdasta rasteja.

Rastitehtävistä

1. Kuorolaulu

Aloitamme rastikierroksen yhdessä koko ryhmän kesken **kuorolaululla**. Mallikoululaisten kuoro laulaa opettajan ja Soihdun ohjaajan johdolla yhdessä ensimmäisen säkeistön *Joulupukki, joulupukki* -laulusta. Rasti kehittää lasten ja opettajan yhteistyötä sekä musiikillista ilmaisua. Tärkeintä on kuitenkin hauskanpito musiikkileikien avulla.

Sanat

Joulupukki, joulupukki, valkoparta, vanha ukki.

Eikö taakka paina selkää? Käypä tänne, emme pelkää!

Oothan meille vanha tuttu, puuhkalakki, karvanuttu.

Täällä on myöskin kiltit lapset, kirkassilmät, silkohapset.

Joulupukki, joulupukki -laulun on sanoittanut ja säveltänyt **P.J. Hannikainen**, joka toimi Jyväskylän seminaarissa musiikin lehtorina vuosina 1887–1917. Vuosisadan taitteessa kansakouluissa ryhdyttiin viettämään syyslukukauden päätteeksi koulun joulujuhlaa, joiden kohokohta Joulupukin vierailu usein oli. P.J. Hannikainen sävelsi Joulupukki-laulun oppilaiden ja Joulupukin väliseksi vuorolauluksi. Ensiesityksensä laulu sai 1910-luvulla Jyväskylän Seminaarin vanhassa juhlasalissa.

2. Voimistelu

Tällä rastilla eskarilaiset pääsevät tekemään voimisteluliikkeitä seminaarin mallikoululaisen tapaan. Rastilta löytyy kangaspussi, josta lapset nostavat kuvakortteja voimisteluliikkeiden malliksi. Kuvissa voimisteluliikkeitä suorittavat seminaarin mallikoulun oppilaat. Rastitehtävä kehittää lasten kehonhallintaa sekä kuvanluku- ja yhteistyötaitoja. Rasti sijaitsee perusnäyttelyn katsomon läheisyydessä, joten rastilla on hyvin tilaa erilaisten liikkeiden suorittamiseen.

Voimistelu oli yksi Jyväskylän seminaarissa ja mallikoulussa opetetusta oppiaineista. Jyväskylän seminaarin perustaja **Uno Cygnaeus** korosti voimistelun ja terveysopin tehtäviä terveyden kohottajana. Seminaarin voimistelunopetuksen tehtävänä olikin innostaa tulevia opettajia liikuntaan ja sen harrastukseen, jotta koko kansa voitaisiin vähitellen saada mukaan liikkumaan.

3. Fröbelin palikat

Rastin varustukseen kuuluu **Fröbelin palikoita**, joilla eskarilaiset pääsevät rakentelemaan erilaisia muotoja ja rakennelmia esillä olevien kuvakorttien mukaisesti. **Rasti kehittää lasten luovuutta, hahmotuskykyä ja hienomotorisia taitoja sekä toimimista yksin ja ryhmässä.**

Fröbelin palikat ovat osa **Friedrich Fröbelin** (1782–1852) kehittämiä lasten toiminnallisia työ- ja leikkilahjoja. Fröbel oli varhaiskasvatuksen uranuurtaja, jonka pedagogiikassa korostetaan lasten omatoimisuuden ja luonnollisen kehityksen tukemista. Fröbelin mukaan leikki oli lasten luonnollinen oppimistapa, jota aikuisten tuli toteuttaa lasten ehdoilla.

Sekä **Uno Cygnaeus** että seminaarin yhteydessä toimineen lastentarhan pitkäaikainen opettajatar **Christina Nappa** olivat tutustuneet Fröbelin pedagogiikkaan Saksassa. Sen myötä erilaiset leikkilahjat otettiin käyttöön seminaarin lastentarhassa sen perustamisesta lähtien.

4. Käsityöt

Rastilla on puisia lautoja, joissa olevien naulojen sekä langan avulla harjoitellaan erilaisen kuvioiden muodostamista. Kuvioita muodostetaan pujottelemalla lankaa naulojen väleihin ja ympärille. **Tehtävä kehittää avaruudellista hahmotuskykyä ja tutustuttaa lapsia perinteisissä käsitöissä käytettäviin välineisiin.**

Uno Cygnaeuksen pedagogiikassa korostui käsitöiden kasvattava merkitys. Käsityöt olivat yksi tärkeimmistä oppiaineista Jyväskylän seminaarissa. Cygnaeus nosti käsityöt muiden oppiaineiden yläpuolelle, sillä hänen mukaansa käsityöopetus kehitti älyä ja tahtoa sekä ohjasi järjestykseen, huolellisuuteen ja järjestelmällisyyteen.

Vuoden 1866 kansakouluasetuksen myötä käsitöistä tuli Suomessa pakollinen kouluaine ensimmäisenä Euroopassa. Seminaarilaisten käsityöt herättivät huomiota kansainvälisesti.

5. Kirjoittaminen rihvelitauluun

Tällä rastilla eskarilaiset harjoittelevat kirjoittamaan rihvelitauluille. Käyttämällä rihvelitauluja, liituja ja mahdollisesti kaunokirjoitusmalleja lapsille avautuu tilaisuus tutustua vanhoihin kouluvälineisiin, kirjoitustapoihin ja kirjainmalleihin. **Rasti harjoittaa lasten kirjoitus- ja lukutaitoa sekä hienomotorisia taitoja.**

Käsin kirjoittamisen opetukselle annettiin aiemmin suuri merkitys, ja kaunokirjoitus kuuluikin omana oppiaineenaan lukujärjestykseen. Opetuksessa käytettiin erilaisia kirjasinmalleja.

6. Fortuna

Tällä rastilla eskarilaiset pääsevät harjoittelemaan erilaisia lukuja pelaamalla perinteistä Fortuna-peliä. **Lukujen ja numeroiden lisäksi lapset pääsevät harjoittelemaan myös oman vuoron odottamista ja ryhmässä toimimista.**

Fortunan on kehittänyt **Juho Jussila** (1874–1947). Hän valmistui Jyväskylän seminaarista kansakoulunopettajaksi vuonna 1896 ja toimi Jyväskylän seminaarin poikaharjoituskoulun yliopettajana vuosina 1911–1937. Opetustyön lisäksi Jussila oli suomalaisen leikkikaluteollisuuden uranuurtaja, jonka leikkikaluissa korostui aina kasvatuksellinen näkökulma. Fortunasta tuli 1920-luvun lopulla menestynyt vientituote.

Kasvatusopillisen korkeakoulun harjoituskoulun alaluokkien oppilaita syksyllä 1955

AIKAMATKA

Jyväskylän seminaarin mallikouluun

Soihdun perusnäyttely
Esiopetus

RASTIEN SIJAINNIT

